

Tanuló éveim a József Attila Gimnáziumban (1954-58)

dr Szilágyi András

Általános iskolás koromban (XI. Bartók B. út 27) tanulással nem nagyon foglalkoztam, abból éltem, ami az órákon rám ragadt, így is általában „jó”-rendű diák voltam. Rengeteg egyéb elfoglaltságom volt. A környék gyerekeiből „görög csapatot” alakítottam, többször lejátszottuk a trójai háborút. (Gyerekfejjel olvastam Homeroszt!) Indián-csapatot szerveztem, saját magam varrta teljes indián öltözékem volt, hetente átmentem Pestre a „Csodatevő Máriához” imádkozni, hogy segítsen felszabadítani az indiánokat, „vérszerződést” kötöttem Borvendég Deszkás Sándorral (alias Fehér Szarvas), röpcédulákat gyártottam, melyeken öt nyelven ez állt: Segítsd az indiánok felszabadítását. (Szegény apám nehezen intézte el a dolgot az ÁVH-val.) Napi rendszerességgel gyakoroltam a zongorán. Egy barátommal madarásznak, ornitológusnak készültünk: hetente 4-5 madárról kézi-rajzot készítettünk, kijegyzeteltük a fontos tudnivalókat, megtanultuk és egymást kikérdeztük, emellett rendszeresen kirándultunk a Budai Hegyekbe, Kis-Balatonra, Hortobágyra madár-lesre. Emellett vívó leckéket vettem és átmenetileg öttusa edzésekre jártam. Szóval rengeteg elfoglaltságomba a tanulás nem nagyon fért bele.

Szüleim komoly „protekciókkal” tudtak felvétetni a József A. Gimnáziumba. A „C” osztályba kerültem „selejtnek”. Ez az osztály volt kiszemelve az akkoriban kezdeményezett „orosz-tagozatos” osztálynak, ahová csak kitűnő tanulókat vettek fel, de hogy a többi osztályfőnök ne háborogjon, 3 „selejttest” is felvettek, én voltam az egyik.

Kiváló osztályba kerültem. Mindössze 22-23 volt a létszám, ebből emlékezetem szerint 20-an érettségiztünk, az osztály érettségi átlaga 4,7 volt!

Kiváló tanáraink voltak. Nem sokkal azelőtt szüntették meg a Ciszter gimnáziumot, a pap-tanárokat kirúgták, de a civil-tanárokat megtartották. Sajnos soknak a nevére már nem emlékszem, de néhány mély nyomot hagyott bennem.

Kezdetben az öreg Náci-bácsi volt az oszt.-főnök, matekot és műv.történetet is tanított. Majd Czinkovszky Jenő lett az oszt.-főnök és orosz tanár. Nagy műveltségű, 12 nyelven beszélő, kifogástalan „úriember” volt, imádtuk. Heti 7 orosz óránk volt. (Akkoriban szombat is tanítási nap volt, tehát minden nap volt orosz, és szerdán még külön egy „társalgási óra”) A négy év alatt tökéletesen megtanultunk oroszul. (Végzés után még évekig jól tudtam oroszul, Puskind, Lermontovot tudtam olvasni szótár nélkül... sőt, 56-ban tudtam „ügyeket intézni” az orosz katonákkal.

A második évtől az igazgató – Fiala Albert – vette át a matematika oktatását. Kiváló tanár volt. Felfedezte – nem volt nehéz, hogy én még a 7.-es általános iskolai anyagot sem tudom. (Pl. számomra nem volt világos, hogy az $1/10$ és a $0,1$ ugyan azt jelenti!) Kifejtette, hogy a tanárnak nem az a dolga, hogy a „hülyét” megbuktassa, hanem személyre szabottan külön kell oktatására súlyt helyezni. Elrendelte, hogy én, és később egy másik „selejtes” is becsöngetés után kint kell várjuk a táblánál és külön-külön kaptunk egy-egy szorgalmi feladatot – osztályzás nélkül, csak gyakorlás céljából. (És ez így volt egészen az érettségiig!) Emellett egyik osztálytársamat instruktorként rendelte mellém: be kellett jelentenünk, hogy a hét melyik két napján délután hány órákor tanulunk

otthon együtt. Egyik ilyen napon személyesen megjelent a lakásunkon. Mi éppen négykezes zongoráztunk. Iszonyú botrányt csapott, de elérte, hogy a matematikát megtanultam, sőt az érettségim még „kedvenc tételeim” is volt.

Emlékezetes tanárunk volt Domonkos Pál Péter. („Deák! Irkát, plajbászt elő, megdiktálom az új ki-bekezdést!”) Később barátságba is keveredtem vele. „madarász” barátommal együtt (Halász Péter, később a „Honsmeret” folyóirat főszerkesztője három évtizeden át) sokat segítettünk neki a moldvai csángók kutatásának összegzésében és könyvei írásában, mert látása nagyon megromlott, nekünk diktálta.

Tarczal tanár úr is mély nyomot hagyott bennem. Nagyon szigorú, nagyon lelkes pedagógus volt. Egy életre elültette bennem a magyar irodalom szeretetét és általában az élet dolgaiban az „igényességet”: „Olyan igényesen kell viselkedni egész életed során, amilyen igényességgel egy költő megfaragja versének minden sorát, ritmusát, alliterációját, rímét stb.!”

Ki kell emelnem még a testnevelés tanárt, Czikmántori tanár urat. Imádtuk, lelkesedtünk érte, mert kemény volt, komolyan vette a test nevelését, nem tűrte meg a lógást, puhányságot, felmentést. „Fiam! A bukencet is lehet művészien kivitelezni. Ne hidd, hogy az életet ilyen silányan végig lehet bukfencezni!”

Az iskola szabad szellemére jellemző eset, hogy az akkor negyedikes testvérbátyám, Szilágyi Tibor Farkas három hónapon át „helyettesítette” a történelem tanárt az iskolában, így második koromban tanárom volt a bátyám (több 1-est kaptam tőle!) A bátyám történelmi tudása, főleg a XX.sz. és a világháborúk történelmének ismerete már akkor legendás volt, később hadtörténész lett.

Tanáraink délutánokon külön foglalkozásokat, „Szakköröket” tartottak, ezeken a tananyagom túl bővebb ismereteket lehetett szerezni egyes témákban. Én a „Biológia” és a „Földrajz” szakkörbe jártam, mások a „Történelem”, Irodalom”, „Ábrázoló geometria” stb. szakkörökbe. Engedélyt kaptam az ének-tanártól és az igazgatótól, hogy szervezzem meg és vezesse a „Zenész” szakkört. Nagyon lelkes kis csapatunk volt, iskolai kamara-kórust is szerveztünk (Pl. bemutattuk Arany J. négyyszólamú kórusra írt Magyar Népdal gyűjteményét). Az iskolai ünnepélyeken mi adtuk a zenét. Az akkori korra jellemző kis történetet is fel kell eleveníteni. Érettségi utáni évben (1959, akkor éppen segédmunkás voltam a Beloianisz Gyárban) összehívtam a régi szakkört, hogy hangversenyt adjunk a gimnáziumban. Ebbe bevontam néhány lányt a szomszédos Margit gimnáziumból (Kaffka Margit G.). Akkori szokás szerint ehhez engedélyt kellett kérni a lánygimnázium igazgatónőjétől. Ő végignézte a műsort és fennakadt Schubert Ave Mariáján. „Az én lányaim ilyen klerikális nótákat nem énekelhetnek!” és megtagadta az engedélyt. Dühömbe elmentem a kerületi Tanács kulturális osztályára és onnan szereztem írásos engedélyt.

Végezetül vissza kell még térnem Fiala igazgató úrra, mert később kétes minősítések keringtek róla politikai beállítottsága vonatkozásában. Egyik tanárnőnk fia 1956-ban hősi halált halt a „Körtéri csatában”, másik tanárnőnk férjét 56-os tevékenységéért bebörtönözték. Akkori elvárás szerint mindkét pedagógust ki kellett volna rúgni az iskolából. Fiala igazgató mindkét pedagógust megtartotta és háborítatlanul vittek minket végig az érettségiig. Ez a tette a kemény megtorlások éveiben nagyon is tiszteletre méltó az én szememben.

Összefoglalva. A József Attila Gimnázium kiváló iskola volt kiváló tanárokkal és minden vonatkozásban kiváló szellemiséggel. Én személy szerint szerettem gimnáziumba járni és büszke voltam, és mai napig büszke vagyok, hogy a József Attila Gimnázium diákja voltam. Ott tanultam meg, mi az a szorgalom, lelkiismeret, felkészülés az életre. Érettségi után valóban érettekké váltunk a felnőtt életre. Egyikünk kivételével mindannyian a C osztályból egyetemet végeztünk, sokunk az élet során kimagasló, vezető beosztású szakemberek lettek. Az az egy is kiváló alkotó művész lett. Évtizedek múlva a sors ismét összehozott a másik „selejtés” osztálytársammal: amikor oszt. vez. főorvosként beléptem a Szt. Imre kórházba, a másik „selejtés” volt a kórház igazgatója.

Kedves Tanár úr. Kedves Ferencc.

Megfontoló felkérésnek íme elget
lehet. Küldök en

Curriculum vitae-t és en
személyes hangú visszaemlékezést a
gimnáziumról.

Hanuálád az anyagot izléssel,
szándékkal kerint. Ita bármire quib
Zelleve még, állás rendelkezésre.

üdvözléssel Sz. András

Szilágyi András kicsit bővebb életrajza.

(Rövidíthető, kivonatolható, szerkeszthető az általam ismeretlen cél szempontja szerint).

Kicsiny gyermekkoromról megmaradt néhány emléktöredék nem zavarta meg lelki fejlődésemet:

- a Világháború alatt a pincében kuporgás, hogy lakásunkat meg kellett hónapokig osztani orosz katonákkal
- hogy amikor édesapám hazajött két és fél év orosz hadifogságból, megkérdeztem édesanyámat, ki ez a bácsi
- hogy nagyapám a szemem láttára omlott össze, majd halt bele a szétbombázott főváros láttán. (Anyai nagyapám pénzügyi főtanácsos volt, fő munkája az ország kirángatása a gazdasági világválságból, a stabil pengő létrehozása, utóbb 10 éven át a főváros egyik alpolgármestere.)
- hogy anyám X-es származása miatt mint pedagógus csak „napközis” beosztásban dolgozhatott
- hogy apám „B-listára” került és három szakvizsgás orvos letére sehol nem kaphatott állást, végül gyári üzemorvosként lett csak stabil munkahelye...

Mindezek ellenére szűkös körülmények között, de szerető családi légkörben nevelkedtem. Szüleim nem terheltek az elveszett múlt siratásával, hanem pozitív jövőképet igyekeztek kialakítani bennem, a kommunisták gyűlöletét csak fokozatosan csepegtették belém. Apám mindig azt mondta: „Tanulj fiam, a tudást nem vehetik el tőled!” Ennek ellenére általános iskolás koromban tanulással nem nagyon foglalkoztam, általános „Jó-rendűségemet” úgy értem el, hogy az órákon figyeltem. Nem nagyon emlékszem, hogy otthon valaha is tanultam volna. Ehelyett sok mindennel és nagyon intenzíven foglalkoztam. Az indián regények rabul ejtettek. Varrtam magamnak teljes indián ruhát ágyékkötővel, mokaszinnal. Hetente átsétáltam Pestre a csodatevő „Tintás-Szűz-Mária” képhez imádkozni, hogy segítsen kijutnom Amerikába felszabadítani az indiánokat. Indián csapatot szerveztem a környék gyerekeiből... Majd Homéroszt olvastam és görög-mániába estem, újabb, most már görög csapatot szerveztem és a Gellért-hegyen 1-2 éven át sokszor lejátszottuk a trójai háborút. Aztán egy iskolás pajtásommal komolyan arra készültünk, hogy ornitológusok leszünk. Mindenféle könyvekből kirajzoltuk, kivonatoltuk a madarakat. Megtanultuk az adatokat, egymást rendszeresen kikérdeztük hétről hétre... Rengeteget kirándultunk „madár-lesre”. (Pl. délutános oktatási héten reggel 7-kor beadtuk a pedellushoz az iskolatáskánkat és villamossal ki a Budai-hegyekbe, majd vissza egyenesen az iskolába.) Ma is sok madarat felismerek hangjáról, röptéről, tojásáról... Közben tagja lettem egy „földalatti” hitoktató-cserkész mozgalomnak. Velük és a barátommal fokozatosan bebarangoltuk sátorral a Pilist, Mátrát, Börzsönyt, Bükköt. Közben a hitoktatás is mélyen érintett, rendszeresen ministráltam. Egy lelki atya komolyan foglalkozott velem, minek hatására pap akartam lenni. Aztán az amerikai autók is teljesen magukkal ragadtak, a szórványosan beszerezhető külföldi magazinokból kirajzoltam az autókat... Közben pecázni jártam, zongorázni tanultam, angolul tanultam, jógáztam, vívtam, távfutottam és a Tatterzálban lovagolni tanultam.

Nagyon szép gyermekkorom volt.

A József Attila Gimnáziumba nehezen vettek fel – mert csak jó-rendű voltam. Akkoriban (1954) voltak orosz-tagozatos osztályok, ahova a siker érdekében csak kiváló tanulókat vettek fel. De, hogy a többi osztályfőnök „szemét kiszűrjék” bevettek néhány gyengébb tanulót is. Így kerültem az orosz tagozatos osztályba „selejként”. (A 22 létszámú osztályba 3 ilyen selejtes került be. Később jót mulattunk, mikor a Tétényi-úti Kórházban osztályvezető főorvos lettem, akkor a kórház igazgatója egy másik ilyen selejtes volt!)

Szerettem gimnáziumba járni. Kiváló tanáraink voltak. Megelőzően a ciszter gimnáziumból „kirúgták” a pap-tanárokat, de a civil-tanárokat megtartották. Osztályfőnökünk egyben az

orosz tanár volt: kiváló ember, vagy 10 nyelven beszélt. A hét minden napján volt orosz-óránk és egyik napon még plusz egy társalgási óra. Én speciel csaknem perfektül megtanultam oroszul, negyedikes koromban már Lermontovot, Puskindat olvastam, de már 1956-ban is „tolmácsoltam” a ház lakói és az orosz katonák között... Végül kitűnő tanuló lettem, kitűnően érettségiztem.

A zene iránti érdeklődésem általános iskolás koromban kezdődött, de gimnazista koromban szinte minden szabad időmet kitöltötte. A korábbi tanító-nénimnek „felmondtam”, mert nem voltam megelégedve a tanításával és magam „tanítottam magam”: feladatokat adtam magamnak, osztálykönyvet vezettem magamról és osztályoztam, büntettem, napi 2-3 órát gyakoroltam. (Súlyos hibát követtem el, a technikámat egy életre elrontottam! Tanulság: tanulni csak mestertől lehet!). Zeneileg „minden-evő” lettem, mint a szivacs, szívtam magamba mindent. Hogy ismeretemet bővítsem, az ötvenes években szinte minden nap elmentem a Zeneakadémiára és belógtam az aktuális hangversenyre (meg sem nézve, hogy aznap egyáltalán van-e hangverseny). A jegyszedőknek annyira tetszett az igyekezetem, hogy egy idő után viccesen versengtek, hogy kinél lógnak be, míg ők egy kicsit félrenéznek. Közben magánórákat vettem egy kiváló szolfézs-zenetörténészről és egy még kiválóbb összhangzattanásztól. Az összhangzattan tanulása egy életre meghatározta zenei művelődésem irányát: megismertem a zene belső törvényszerűségeit, a szerkesztést, a harmónia-rendet, a modulációk varázslatos világát, a formákat és műfajokat...

Így érkeztem el a pályaválasztás dilemmájához. Nagyon válságos korszak volt. Egyrészt „predestinálva” voltam az orvosi pályára, hiszen apám is orvos volt, de a családban orvos-generációk voltak: 17 orvos! Engem magamat is vonzott az orvoslás, hiszen ebben nőttem fel. Ugyanakkor a zenei pálya is nagyon vonzott, zenetörténész vagy karmester szerettem volna lenni. Így aztán felvételiztem az orvosin és a Zeneakadémián is. Egyikre sem vettek fel. Egy évet dolgoztam gyárban, majd ismét felvételiztem mindkét helyen. Ekkor felvételt nyertem a szegedi Zeneművészeti Szakiskolába és a szegedi Orvostudományi Egyetemre. Életem egyik legnagyobb döntési helyzete volt. Végül az orvosit választottam és közben nagyon szégyelltem magam a zene miatt – utóbb beláttam, hogy döntésem helyes volt.

Az egyetem elvégzése után Budapesten a Pszichiátriai és Neurológiai Klinikán kaptam állást (1965) és 15 éven át dolgoztam ott nagy szorgalommal és lelkesedéssel. Három szakvizsgát tettem le. 1979-től a Székesfehérvár Megyei Kórház Pszichiátriai osztály, 1982-től a Bp. Tétényi-úti – később Szt. Imre – Kórház Pszichiátriai osztály vezető főorvosa lettem, és innen mentem nyugdíjba 2011-ben.

A tájak, az ország, a külföldi országok és azok történelme, építésze mindig is nagyon érdekelt. Sokat utaztam és állandóan fényképeztem. Különösen a román-kori templomok érdekelték. Elhatároztam, hogy Magyarország összes falusi románkori templomát felkeresem és lefényképezem. Utazásaim során két meghatározó élmény elmélyítette további érdeklődésemet:

- Gyöngyöspatán – akkoriban átmenetileg kiküldetésben fél évig a gyöngyösi kórházban dolgoztam – akkor végezték a falu temploma régészeti feltárását. Jó barátságba keveredtem a régésszel és szinte hetente találkoztam vele, szinte végigkísértem a régészeti feltárást. Rengeteg ismeretet gyűjtöttem össze a román-kori építészeti rejtelmekről (méretek, arányok, alapozás, falvastagság, szerkezeti és díszítő elemek...)
- Karcsa falu románkori temploma és annak eredetileg rotunda szentélye teljesen kihozott a sodromból. Azelőtt rotundával még nem találkoztam és nem tudtam hová tenni, nem illett bele a román-kor „hosszházás” szerkesztésébe. Elkezdtem utána olvasni, de nem sok mindent találtam a hazai rotundákról. Végül akkoriban jelent meg egy monográfia a hazai rotundákról, és ez alapján végigjártam az ott említetteket. Lassan világossá vált, hogy sokkal több rotunda van, mint amennyi ebben a

felsorolásban volt – de az ezekről készült leírások, régészeti leírások csak a szakirodalomban, szakmai folyóiratokban lelhetők fel, érdeklődő „laikusok” számára gyakorlatilag nem hozzáférhetőek. Aztán persze – ahogy a szakirodalomban elmélyedtem – az is kiderült, hogy a rotunda forma nagyon régi építészeti forma, története messze a keresztény kor előtt kezdődött. Elhatároztam, hogy az egész rotunda-kérdéskört körbejárom és feldolgozom, talán majd valamikor megírom. Körbe-utaztam a fél világot, Dia-felvételeket készítettem, feldolgoztam a szakirodalmat és 1999-ben kész volt az anyag (30 év munkája!). Azonban egy napon – Karácsony előtt egy héttel az autóból kilopták azt a két táskát, amiben benne volt az egész anyag: kézirat és összes másolata, az irodalom-jegyzék és az összes dia-fénykép. Semmi nem maradt. Pár hónapig minden úton-módon kerestem, végül döntöttem, hogy újrakezdem. 2000 Húsvétkor ismét útnak indultam, és nyolc év alatt ismét körbe utaztam a fél világot, könyvtáraztam, rajzoltam és írtam. 2008-ban végül megjelent a könyv: „A Kárpát-medence Árpád-kori rotundái és centrális templomai.” (Simmelweis Kiadó. Csak a Nagyvárad-téri épületben található könyvesboltban kapható)

- Közben a zenei érdeklődésem is tovább burjánzott. Egyrészt a zongora-játékomat a magam amatőr módján állandóan fejlesztettem, napi 2-3 órát, hétvégeken 6-8 órát gyakoroltam és nagyon komoly műveket tanultam meg. Ezekből vagy 30-40 éven át minden évben a lakásomon tartottam egy-egy házi-hangversenyt a barátaimnak. Időnként nyilvános koncerten is felléptem. Fellépéseimen általában készültek felvételek. Ezeket néhány éve digitalizáltam. Az összes általam játszott mű 25 CD-lemezt tesz ki (pl. 6 teljes Beethoven-szonáta, 62 Liszt-mű...)
- Tág zenei érdeklődésemem belül különösen Liszt Ferenc érdekelt már fiatal korom óta. Zenéje mellett egyre inkább kimagasló személyisége bűvölt el. Egyre jobban bosszantott, hogy a köztudatban milyen hamis kép él róla – köszönhetően a hamis életrajzi regényeknek és még hamisabb filmeknek. Hangversenyeken, rádióban minduntalan ugyan azt a 30-40 művét lehet hallani, miközben művei száma kb. 700, az átiratokkal és feldolgozásokkal együtt mintegy 1200! Hihetetlen termékenység! Elhatároztam, hogy írok egy hiteles életrajzot, kizárólag hiteles dokumentumokra és főleg Liszt leveleire támaszkodva (Liszt életében mintegy 10 ezer levelet írt!). Végül nem életrajz, hanem egy személyiség-analízis lett belőle, mely 2011-ben, Liszt születésének 200.-ik évfordulójára jelent meg: „Liszt Ferenc személyisége.”
- A rendszeres zongorázás, a két könyv anyag-gyűjtése és megírása szinte teljesen felemésztette a szakmai munkám melletti szabad-időmet. Egyéb érdeklődéseim körében csak gyűjtöttem anyagokat, jegyzeteket készítettem stb. Nyugdíjba vonulásom után aztán nekiláthattam ezek feldolgozásához. Céлом csupán annyi, hogy az „anyagot” barátaim, családom – tehát lényegében érdeklődő laikusok - számára érthető, „emészthető” formában tudjam átadni. A zenei témáknál a szöveget mellékelt CD lemezek kísérik, ezeken általában nem hozzáférhető ritkaságok hallhatók. „Az európai zene fejlődés-története kezdetektől Palestrináig” 40 old. 5 CD.
 „A magyar népzene története” – a finnugor és török népek zenéjétől. 20 o., 9 CD
 „A magyar műzene története, A verbunkos eredete.” 20 o., 5 CD
 „A billentyűs muzsika története” 20 o., 6 CD

Ezek lezárása után 2014-ben végre nekikezdehettem nagyon régi vágyamnak, hogy megírjam „Európa és a Kárpát-medence benépesülését”. A régészet, történelem, antropológia, nyelvészet stb. mellé az elmúlt 1-2 évtizedben felzárkózott a génkutatás és máris nagyon fontos, meglepő eredményeket tud felmutatni. Ki más tudná közérthetően átadni az új tudomány eredményeit, mint egy orvos? Még nekem is több hónapba került, míg úgy-ahogy megtanultam, megértettem az új szaknyelvet,

technikákat stb. Jelenleg mintegy 60 gépelt oldal és vagy 150 térkép, ábra készült el, pedig még csak a kezdeteknél tartok: ősember, neolitikum, Mezopotámia, Egyiptom, Közel-Kelet, Görög-világ. Rengeteg könyv és könyvtárazás vár még rám. Talán a Jóisten ad még néhány évet szellemi frissességben ahhoz, hogy be is fejezzem. (Csak remélni tudom, hogy mire befejezem, addigra még nem fog Európa újra benépesülni arabokkal, négerekkel vagy kínaiakkal...)

Hivatásomat – az orvosi munkát és az azzal járó társadalmi funkcióimat mindig lelkiismeretesen végeztem. Ezek mellett kiterjedt érdeklődéseimet is mindig alaposan körbejártam, tehetségemhez mérten kidolgoztam. Egyik tevékenységemet a másikkal „pihentem ki”, soha nem voltam fáradt, kimerült, nem éreztem magam hajszoznak. Életszemléletem derűs, optimista. Három lányomat és öt unokámat is ebben a szemléletben neveltem.

Néhány mondat az 1994. okt. 23. Hgv-en. (József A. Glun.)

A Funérailles előtt:

1956 okt.23-án az egyetemi ifjúsági szimpátiatüntetést szervezett az eltiport lengyelországi függetlenségi mozgalmak mellett. E békés tüntetésből robbant ki órák alatt a forradalom, majd a szovjet katonai beavatkozás következtében a szabadságharc. Az 1956-os Forradalom fő célkitűzése az ország függetlensége és a demokrácia visszaállítása volt.

Liszt Funérailles c. zongoraművének zárójeles alcíme: „1849. Október.” 1849 okt-ben halt meg Chopin, az 1830-as lengyel szabadságharc menekültje, aki egész Európában a lengyel nép szabadságvágyának megszemélyesítője volt. A lengyel szabadságharcot cári Oroszország folytotta vérbe.

1849 okt.-ben végezték ki az aradi vértanukat és gr. Batthiányi Lajost, az első magyar miniszterelnököt. Az 1848-49-es magyar szabadságharcot is csak a cári Oroszország katonai beavatkozásával sikerült eltiporni.

Bár Chopin és Batthiányi is személyes barátja volt Liszt Ferencnek, mégis a Funérailles több, mint Gyászpompa két barát sírhalma felett! Két nép és Európa összes szabadságmozgalmi hősi halottainak, vértanúinak állít örök emléket benne Liszt Ferenc.

Szólaljon hát meg a Funérailles gyászharangja az 1956-os forradalom és szabadságharchősi halottjai, az azt követő pufajkás terror áldozatai, a Kádár-rendőrség börtöneiben sínylődők emlékére! Ők mindannyian a demokráciáért szenvedtek – a demokráciáért, melynek egyetlen lehetséges államforma felel meg: a Köztársaság.

Az Ave Maria és a Sursum Corda előtt:

És most konduljon meg ismét Liszt Ferenc harangja. Mondjunk egy Ave Mariát Antall József, legújabbkori demokráciánk első miniszterelnöke emlékére, hiszen közeledik halálának évfordulója. Utána pedig fényes bizakodó É-dur-ban emeljétek fel szíveteket!

A Kárpátmedence és Európa népei a kezdetektől napjainkig.

Szilágyi András.

Bevezetés 1. Célkitűzés.

Ennek az áttekintő tanulmánynak célkitűzése az, ami a címében megfogalmazódik: Európa és a Kárpátmedence benépesülése. Tehát igyekszik a népek eredetére, vándorlására, letelepedésére koncentrálni és a ma élő népek összetételére vonatkozó következtetéseket levonni. Történelmi adatokat csak a legszükségesebb mértékben használ fel, mivel e tárgykörben bőséges irodalom áll rendelkezésre. Helyette kissé bővebben kerülnek tárgyalásra u.n. régészeti adatok, különösen az emberiség régmúltja vonatkozásában, hiszen az írott történelem előtti időkbe csak ezen adatok révén lehet betekinteni. Ám ezekből is csupán az egyes népcsoportokra jellemző, vagy jellemzőnek tulajdonított műveltségi leletekre korlátozódik. (Teljes lelet-kataszterek a szakirodalomban vagy múzeumok gyűjteményes anyagaiban lelhetők fel.) Egyes rész tudományok adatai csak korlátozott mértékben kerülnek felhasználásra, mert szemléletük néhány évtizedenként alaposan megváltozik, és jelenleg is szakmai viták kereszttüzeiben állnak (pl. nyelvészet, antropológia...). Mivel Európa népei javarészt Kisázsiból, Közelkeletről, Távolkeletről származtak – a szükséges mértékig ezekbe az irányokba is ki kell tekintenünk.

Bevezetés 2. Kormeghatározás. Evolúció-diffúzió.

A középkorban az emberek a saját múltjukkal nemigen törődtek. „Történelmi szemlélet” szigorúan a Bibliára, mithoszokra, bizonytalan szóbeli hagyományokra támaszkodott. A reneszánszban a múltra vonatkozó emlékezet a görög-római világra, az írott történelemre terjedt ki. A 17. szd.-ban Usher érsek a Teremtés Könyve alapján az első emberpár – Ádám és Éva – teremtését „pontosan” a Kr.e. 4004. évre határozta meg. Az 1800-as évektől kezdve kezdtek gyanítani, hogy az emberiség története messze a régmúltban kezdődhetett. Darwin első könyve „A fajok eredete” 1859-ben jelent meg. Második könyvét „Az ember származása” címűt – lévén egyházi ember – nem merte életében megjelentetni, 1871-ben adták ki először. Addigra már Angliában és Franciaországban feltártak „primitív” kőeszközöket és ezzel megszületett az „őskor”, a paleontológia szemlélete. Számos segédtudomány megszületése és módszeres alkalmazása révén vált „tudománnyá” a régészet. A régészet tudománya tehát alig több, mint 150 éves múltra tekinthet vissza. A tudomány fejlődésének néhány mérföldköve:

- az egyiptomi és mezopotámiai írások, az u.n. „lineáris-B” írás megfejtése, az ó-kori népek és uralkodók kronológiájának megállapítása
- nyelvészet, antropológia – nyelvcsaládok, emberfajták – máig vitatott – csoportosítása
- radiokarbon kormeghatározás feltalálása
- ősember leletek feltalálása Afrikában
- humángenetika és molekuláris genetika módszerének feltalálása

Az ó-kor kronológiája.

Az egyiptomi fáraók uralkodási listái és a mezopotámiai királylisták kereszt-egybevetésével a Közelkelet időrendje összeállítható lett. Az időpontok meghatározását nagyban segítette néhány szerencsés körülmény. Napfogyatkozást írtak le Ninivében és Anatóliában. A két időpontot a csillagászok egészen pontosan meghatározták: Ninivében Kr.e. 763 VI. 15.-én, Anatóliában Kr.e. 585 V. 28-án történt meg. Az egyiptomi írások rögzítették a „Kutya-csillag” (Szóthisz, azaz Sirius) u.n. „heliákus” felkeléseit, amiből a csillagászok egész pontos évszámokat tudtak meghatározni. Ezekből az adatokból az ó-kor kronológiája összeállíthatóvá vált egészen az egyiptomi Ó-birodalom kezdetéig, kb. Kr.e. 3100-tól kezdődően.

2-3 billentyűsoros (manuál) és lábbal működtethető billentyű-sorral (Láb-pedállal) kiegészített hangszerek. A levegő útját a különböző sípsorokhoz mechanikus szerkezettel lehetett irányítani, melyet a játékasztal fölött-mellett elhelyezett 'fogantyúk' ki-be húzásával maga a játékos vagy segítője tudott működésbe hozni. Ezeket 'regiszternek' hívjuk. Egyes regiszterek a korabeli fúvós hangszerek hangját tudták utánózni, ezekről is nevezték el őket. Így az orgona a reneszánsz és barokk polifónia ideális megszólaltatója lett.

- I. **A Cembalo.** Egy fa 'asztallap' felett vízszintesen kifeszített fém húrokat egy leleményes szerkezet pengeti meg. A billentyű lenyomása egy fa pálcát felfelé lök. A pálcán egy kis pengető megpendíti a húrt. (a pengető hagyományosan varjútoll szárából készült). A húr mindaddig rezeg, amíg a billentyűt lenyomva tartjuk. A billentyű felengedésekor a pálcá súlyánál fogva visszazuhan eredeti helyzetébe és egy kis szerkezet megakadályozza, hogy a pengető ismét megpendítse a húrt. Ezzel egy időben egy másik szerkezet lefogja a húrt, és a rezgés megszűnik (Tompító). A pengető mindig azonos erővel pendíti meg a húrt, akármilyen erővel is nyomjuk a billentyűt, tehát ez a hangszer dinamikai árnyalatot, pianót vagy fortét nem tudott létrehozni. A cembalot a psalterionból fejlesztették ki, melynél a húrozat függőleges volt. Legelső változat a 'clavictherium (1490) és a clavichord. Az első cembalo 1521-ben Itáliában született meg. Egyszerűbb változat a „spinét” (feltalálója: Giovanni Spinetti neve után) és kisebb testvére a „virginál”. Mindkettő lábak nélküli 'doboz', melyet asztalra helyezve használtak, de volt olyan is, amit varró-készletbe vagy pipere-szekrénybe építettek bele. Hangerejük csekély. A cembalot Clavecinnek is nevezték – a clavis és a cimbalom összekapcsolásával.

A cembalonál a húrozat egy változatosan kialakított fa 'dobozban' van, mely lábakon áll. Ez a cembalo teste, a rezonáló szekrény, mely jelentősen fokozza a hangerőt, így már nem csak szobában, de nagyobb termekben is kielégítő hangot adott. Az egyes cembalok hangszíne és hangereje jelentősen változik attól függően, hogy a húrozat milyen összetételű fémből készült, hogy milyen anyagú a pengető (toll, bőr, fém, fa...) és főleg, hogy milyen fából készült a szekrény és milyen alakú...Az idők során egyre nagyobb gonddal készítették a fenéklapot, mert ez a fő rezonátor.

Későbbi fejlesztéssel megjelentek – az orgona mintájára – a különböző regiszterek előállításának lehetőségei. Két párhuzamos húrozat különböző minőségű húrokból és ehhez két billentyűsor – két manuális cembalo. Másik lehetőség, hogy egy billentyű több pálcikát és rajta különböző pengetőket tudott működésbe hozni. Ezeket regisztergombokkal lehet váltogatni. A regiszterek váltásával a zenedarab egyes részeit más-más hangszínnel lehetett előadni, két húrozat egybekapcsolásával pedig a hangerőt is jelentősen lehetett változtatni. De a fokozatos hangosodás-halkulás (crescendo-decrescendo) a cembalon nem lehetséges.

Zenei példák. CD I.

1. Előzmények.

01. Citera. Csángó népdalfeldolgozás (Thury F.)
02. Cimbalom. Lapockás tánc. Vietorisz Kódex. (Camerata Hungarica)
03. Cimbalom. Magyar tánc. Soproni Virginál Könyv. (Camerata Hungarica)
04. Lant. Bakfark B.- Verdelot: Ultimi mei... Chanson átírata lantra. (Benkő D.)
05. Mandolin. Vivaldi: Concerto C-dur 2. t. (Il Giardino Armonico)
06. Két Mandolin. Vivaldi: Concerto G-dur 2.t. (" ") Ügyesen állítja egymás mellé a két különböző hangú mandolint és a pengetett bélhúros hegedűket.)
07. Caccini (1550-1616): Amarillis – Chanson (C. Bartoli)
08. Philips (1560-1635): Amarillis. Caccini dalának átírata cembalora 1600 körül.

CD I. : Finn-ugor és török népek zenéje

A Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének helyszíni gyűjtéséből 1960-70-es években. Megjelent válogatás 3 LP lemezen:

Hungaroton LPX 18087-88-89

Ebből szemelvények. Track = a CD lemez sávja I, II, III, IV, V, VI = lemezoldal
3 11 = LP lemezoldal sávja és azon belül a dal

Finn-ugor népek

Track 1	Mordvin	I	3. 11	Lakodalmi ének, pentaton
2	''	3	12	Lakodalmi búcsúztató, moll pentachord
3	Votjak	II	1 17	Lakodalmi ének
4	''	2	23	Nyári pogány-ünnep, tetra-ton
5	''	3	29	mulatós, szo-végű pentaton
6	''	4	30	félhang nélküli pentaton
7	Cseremisiz	III	1 36	pogány ima
8	''	2	42	erdei pogány ritus
9	''	3	43	„süspük” (agyag fúvós hangszer) pentaton
10	''	3	46	„küszle” (citerához hasonló)
11	''	3	47	„sijaltos” (rövid furulya)
12	''	4	48	kvintváltó pentaton
13	''	4	49	kvinváltó pentaton
14	''	5	50	kvintváltó pentaton
15	''	5	52	kvintváltó pentaton

Török népek

16	Csuvas	IV	1 57	jellegetes szo-ti-do fordulatok
17	''	2	61	tél-utó köszöntés, szo-végű pentaton
18	''	3	66	küszle, lakodalmi tánc
19	''	4	68	lakodalmi kvintváltó pentaton
20	''	4	72	kvintváltó pentaton
21	Tatár(mongol)	V	2 80	sz-vlgű pentaton
22	''	2	82	szo-pentaton
23	''	3	85	hatlyukú bádóg furulya
24	''	3	90	öt-gombos „tatás-harmonika”, pentaton
25	''	4	92	la-pentaton
26	''	4	93	la-pentaton
27	Baskír	VI	1 94	
28	''	1	96	
29	''	2	98	re-pentaton
30	''	2	100	la-pentaton
31	''	3	101	hosszú furulya, do-pentaton
32	''	3	103	hosszú furulya, do-pentaton
33	''	4	104	„nagyívű” dallam
34	''	4	105	„nagyívű” dallam
35-39	Ujgur (Yugar)	több dal		Kiszely gyűjtése, 2000-es évek
40-44	Anatoliai török	több dal		Bartók B. gyűjtése 1936, fonográf hengerek

CD II. Magyar népzene 1.

**Válogatott népzenei anyag az 1930-as évekből (Patria lemezek) és 1950-60-as évekből.
LP Qualiton LPX 10095-98 – in coop. with UNESCO)**

Track 1, 2, stb. = CD sávja, I, II stb = lemez A1, B4 stb = lemezoldal sávja

Track	1	I	A1	régi stílus
	2		A2	
	3		A4	
	4		B1	
	5		B2	
	6		B5	
	7		B6	
	8		B9	
	9		B11	
	10	II	A6	(„Európai örökség”)
	11		B1	új stílus
	12		B2a	
	13		B3	
	14		B5	
	15		B10	
	16	III	A1	(instrumental új stílus
	17		A2	régi stílus
	18		A3a,b,c,d	új stílus
	19		A4	”
	20		A5	régi stílus
	21		A6	új stílus
	22		A7	”
	23		A8	”
	24		B1	
	25		B3	
	26		B4	
	27		B5	
	28		B6a	
	29	IV	B2	Népszokás – katona-búcsúztató
	30		B6	” halott-sírató

CD III. Magyar népzene 2

Élő népzenei felvételek az 1970-es évekből, többféle gyűjteményből, tájegységenként csoportosítva

- I. ***Moldvai csángók Baranyában*** (Moldvai csángók, akiket előbb Bukovinába, majd 1944-45-ben Tolna és Baranya megyébe telepítettek át)
 - Track 1 Madárka, madárka
 - 2 a: Csárdás b: Háng c: Kettes tánc
 - 3 a. Madárka, madárka b: Lúdjaím
- II ***Gyimesi csángók*** (a Gyimesi szorosban élő csángók)
 - 4 Este a Gyimesbe jártam
 - 5 A: Én Istenem b: Este Gyimesbe c: Fehér fuszulykavirág
 - 6 Keserves (Funeral song)
- III ***Csík és Kalotaszeg*** (Erdély)
 - 7 Felesiki táncrend (Barozda ensemble)
 - 8 Kalotaszegi esküvő
 - 9 Mezőség: Lőrincréve: Gyors csárdás és szapora
- IV ***Szatmári bandák***
 - 10 Csárdás, lassú-gyors. (Szamosangyalos)
 - 11 Csárdás (Kisar)
 - 12 Csárdás, lassú-gyors. (Kisar)
- V ***Nyugat-Magyarország*** (Rába-köz, Sziget.köz, Csalló-köz)
 - 13 A Rábának mindkét partja
 - 14 Rábaközi népdalok
 - 15 Duda-nóta (Szigetköz)
 - 16 Lassú csárdás és verbunk (Csallóköz)
 - 17 Kossúth verbunk

CD IV. Magyar népzene 3.

Professional performers (1980-2010)

Válogatás különböző LP és CD kiadványokból

I. Folk-origin professional singers

1. Szállj le madár... (Faragó Laura)
2. Ha folyóvíz volnék... ”
3. Nem arról hajnallik... ”
4. Szivárványos az ég alja ”
5. Ha folyóvíz volnék (Illyés Kinga)
6. Madárka, madárka... ”
7. Zörög a cédrus... (Sebestyén Márta)
8. Bánat, bánat... ”

II Sebő együttes

9. Szerelem, szerelem
10. a. János-bácsi (Dél-Dunántúl)
b: Arass rózsám (Palóc-föld)
c: A barátok (Nagy-Alföld)
11. Hol jártál az éjjel cönögemadár
12. Doromb-zene
13. Gyimesi csángó táncok
14. a: Olcsó már (pásztordal)
b: A jó lovas katonának (verbunkos)
15. Széki táncok (Mezőség – Transylvania)
16. Meg kell a búzának érni (Mezőség)

III Tükrös együttes

17. Hallgató – Csendes csárdás – Ugrós
18. Kanásztánc és oláhos

IV Túry Ferenc (psychiater) citera

19. Hortobágyi dalok
20. Hajdú katona-dalok

V Jánosi együttes

21. Kalocsa és szállásvidéke

VI Muzsikás együttes és Sebestyén Márta

22. Nem messze van Szentgyörgy napja (Sárköz – Tolna m.)
23. A Bakonyba' lakom (Észak-Dunántúl)
24. 'Kállai kettős' (See: Kodály- Galántai táncok)

CD V. A magyar dal ('magyar nótá'), a verbunkos-csárdás kialakulása XVII-XIX szd.

A...A 'magyar nótá' kialakulása Népdal-tól a népies műdal felé (folksong to folkysong)

1. Az, hol én elmegyek... archaic folksong , pentaton
2. Szivárvány havasán "
3. Ej de csillag (Moldva) "
4. Most jövök (Mezőség new style folksong
5. Bánat, bánat (Nógrád) "
6. Krasznahorka... Folkysong (Rákóczi period, after 1710)
7. Cserebogár, sárga... "
8. Fürdik a holdvilág... "
9. Psalm: Jövel Jézus Krisztus (hungarian protestant song)
10. A magas szerelemnek 'flower song' End of 1700
11. Kossovits: Földiekkal játszók... Folkysong End of 1700
12. Pálóczi Horváth Á: Ráró Folkysong 1813
13. Pálóczi Horváth É: Kedves tolvaj Folkysong 1813

B A verbunkos-csárdás kialakulása

- 14 Archaic danse - Gyimesi csángó
- 15 Archaic danse -. (Mezőség)
- 16 New-style dance (citera ensemble. Dél-Alföld)
- 17 Hajdú-táncok (Hajdú: soldiers of Báthori. Middle of 1600)
- 18 Kuruc táncok (Kuruc: soldiers of Rákóczi, Early 1700
- 19 Csermák A.: Lassan és frissen. Early 1800. in print: 1823
- 20 Bihari J.: Lassú magyar "
- 21 Tsóri A.: Lassú magyar és két friss "
- 22 Fáy I. : Adagio és ellencsárdás
- 23 Fáy I.: Rákóczi Marsch
- 24 Anon: Magyar tánc (1820-30?)
- 25 Ruzitska: Lassú magyar és friss "
- 26 Rózsavölgyi M.: Első magyar társastánc 1830-40
- 27 Bihari J.: Sarkantyús verbunk (gipsy ensemble)
- 28 Bihari J.: Friss magyar "
- 29 Anon: Csárdás (1830-40...)
- 30 Anon: Csárdás "
- 31 Mosonyi: Babér
- 32 Erkel F.: Hunyadi László. Palotás (1846-47)

C. Magyar zene a bécsi műzenében ('magyar' - ungarasca in wiennese classic musik)

- 33 Anon: Nouvelle collection d'Hongroises (1808, Wien)
- 34 Csermák A.: String quartet (1809) 'Tempo di verbunk'
- 35 Haydn: Harpsichord Konzert D-dur. 3. tétel
- 36 Mozart: Hegedűverseny A-dur 3. tétel
- 37 Beethoven: Eroica symph. 4. tétel - Trio
- 38 Beethoven: Appassionata son. 3.tétel - Coda

D. 39 Magyar nótá, verbunkos, csárdás a népi gyakorlatban

CD VI. Liszt rapszódiai és a magyar zene utóélete.

I Liszt Magyar rapszódiaiának témái (themas of Liszt: Hung. Rapsodies)

A. Eredeti magyar népdalok (Original hungarian folksongs)

1. M. rapsz. No 7. from 56. Tact: 'Nincsen nékem kedvesebb vendégem'
2. " " from 105 Tact: 'Nem láttam én télen fecskét...'
3. " No 9 from 242 Takt: 'A kertmegi káposzta hm...'
- 4 (a) Folksong: 'ketten mentünk, hárman jöttünk'
- 5 (b) M. rapsz. No 13 from Takt 100 "
- 6 (a) Folksong: Akkor szép az erdő
- 7 (b) M. rapsz. No 13 from Takt 124 "

B Korabeli dalok és táncok (Contemporary popular hung. Songs (folksongs) and dances

- 8 (a) Anon: verbunkos
- 9 (b) M. rapsz. No III a/ téma
- 10 (a) Kinek panaszoljam – népies műdal
- 11 (b) M. rapsz No.III b/ téma
- 12 (a) Kossovits: Földiekkal játszó...
- 13 (b) Magyar Dallok no. 6 (1. téma)
- 14 (c) M. rapsz. No V. a/ téma
- 15 (a) Jaj de huncut a német - népies műdal
- 16 (b) M. rapsz. No VI. (2. t.: Presto)
- 17 (a) 'Cserebogár...' népies műdal
- 18 (b) M. rapsz. No VI (3. t.: Andante)
- 19 (a) Káka tövén költ a ruca Népies műdal
- 20 (b) M. rapsz. No VIII. a/ téma
- 21 (a) M. rapsz. No.XI – cimbalmozás
- 22 (a) Rózsavölgyi M.: Serkentő
- 23 (b) M. rapsz. No XII a/ téma
- 24 (a) Magasan repül a darumadár Népies műdal
- 25 (b) M. rapsz. No XIV a/ téma
- 26 (a) Rózsavölgyi: Friss magyar
- 27 (b) M. rapsz. No. XIV e/ téma (Koltói csárdás)
- 28 (a) Török hadi induló
- 29 (b) Avasi román tánc
- 30 (c) Magyar tánc Palatkáról (Erdély)
- 31 (d) M. rapsz. No. XV. – Rákóczi-induló

II...Magyar zene a Rapszódiai után

- 32 Brahms: Magyar tánc No. 5
- 33 FR. V. Suppe: Leichte Kavallerie – részlet
- 34 Sarasate: Zigeunerweisen
- 35 S.Menter-Liszt-Csajkovszkij: Ungarischen Zigeunerweisen
- 36 Kodály: Galántai táncok
- 37 Bartók 1. Rapszódia
- 38 Bartók: Divertimento – 3. tétel

CD VII. Liszt: Magyar rapszódia és egyéb 'magyar' művek

- 01 VI. Magyar rapszódia
- 02 IX. Magyar rapszódia
- 03 XI. Magyar rapszódia
- 04 XII. Magyar rapszódia
- 05 XV. Magyar reapszódia
- 06 Ungarische Romanzero No. 11 (Makói csárdás) (1853)
- 07 Hungária – szimfónikus költemény – Coda
- 08 A puszta keserve (1885)
- 09 (-Lenau): A három cigány – részlet (1860)
- 10 Magyar fantázia (1853)
- 11 Sunt lacrimae rerum – En mode hongroise (1872)
- 12 XIX. Magyar rapszódia (1885)

CD VIII : Cigány zene. Gipsy music

A) Eredeti cigány népzene Original gipsy folk-music (live recordings among gipsy troupes.)

- 01 Csapás (Vlasiko)
- 02 Mackolár ma – hagyományos dal
- 03 Ballada: Megölték a cigány királyt
- 04 Bölcsődal – lullaby
- 05 Hagományos tánc (Traditional danse)
- 06 'Csapás' – hagyományos tánc
- 07 Trad. Song (némi hindu elemek, some hindu element)
- 08 Dal – régi stílus
- 09 'Old' csárdás
- 10 'Modern' csárdás (némi magyar hatás , some hung. Influence)
- 11 'Modern' csárdás (szlovák hatás, some slovak infl.)
- 12 'Modern song' (szlovák hatás, slovakian infl)
- 13 'Modern' song (nyugatias stílus, western infl.)
- 14 Traditional gipsy song and csapás ('Kaliyag' – professional gipsy ensemble)

B) Cigány zenészek minden stílusban tudnak játszani. Gipsy musicians can play in every style

- 15 Orosz
- 16 "
- 17 " (ocsi vecser)
- 18 Román in Transylvania
- 19 Romanian Hora
- 20 Romanian Dinicu: Pacsirta (Lakatos I gipsy band)
- 21 Bolgár Szevernyeski
- 22 Magyar
- 23 Magyar
- 24 Magyar Gyors csárdás
- 25 Francia sanzon
- 26 Spanyol Flamenco (Gipsy Kings – professional ensemble)
- 27 Spanyol Flamenco
- 28 Bach-Gounod: Ave Maria (Lakatos I.)
- 29 Cziffra Gy. (Half-gipsy hung. Pianist): Paraphrase on J. Strauss: Le beau Danube bleu

CD IX: „Lisztre hangolva” Pécs, 2011 okt. 24. Kodály-terem. (live)
”Tuning on Liszt” Memorial concert on Liszt’s birthday 200. anniversary

1	Nagyszombati táncok (XVIII-XIX szd fordulója, kéziratból) (2,3,4,5)	3:51
2	Tinódi Lantos Sebestyén: Török János vitézsége (XVI szd eleje (1,5)	1:43
3	a/ Gyimesi lassú Török J. dallamára (2,3,4)	5:53
	b/ Rákóczi induló – gyimesi csángó „	
	c/ Rákóczi induló - vajdaszentiványi „	
4	Kossovits J.(-Csokonai: A Reményhez.) Lassú magyar.(XVIII szd vége)(2,3,4,5)	3:17
5	Pesti verbunk (XVIII szd vége) (2,3,4,5)	1:58
6	Liszt-rapszódia témák. (1,2,3,4,5)	6:16
	a/ Kinek panaszoljam	
	b/ Magasan repül a darumadár	
	c/ Kalotaszegi legényes	
7	Pálóczi Horváth Ádám: (1,6)	3:00
	a/ Bécsi német így varr hímet (bécsi magyar tánc)	
	b/ Hát isten néki (rábaközi stájer tánc)	
8	Anon: Mazurka (2,3,4)	1:00
9	Rábaközi táncok (1,2,3,4)	4:00
	a/ Jaj de magas	
	b/ Jó bor egészség	
	c/ Csípd meg bogár	
10	Ave Maris stella – gregorián himnusz (1,3,5)	2:10
11	Balogh Kálmán: Improvizáció Liszt-motívumokra (4)	7:41
12	Autentikus cigány dallamok (1,2,3,4)	4:53
	a/ oláhos	
	b/ pengetős	
13	Balkáni dallamok (1,2,3,4)	7:41
	a/ görög	
	b/ román	
14	Szatmári dallamok (2,3,4,5)	4:14
	a/ Kossuth-nóta – verbunkos	
	b/ szatmári lassú és friss csárdás	
15	A virágnak megtiltani nem lehet (Magyarszovát) (1,2)	2:41
16	Anon: Magyar dallamok (1,2,3,4,5)	7:40
	a/ Bécs városa	
	b/ bonchidai ritka magyar	
	c/ deres a fű	

Előadók - Performers: 1: Sebestyén Márta – ének - singerin
2: Gombai Tamás – hegedű - violin
3: Havasréti Pál – ének, bőgő, ütő – singer, bass-violin, drums
4: Balogh Kálmán – cimbalom
5: Andrejszki Judit – ének, csembalo